фольклорних текстах за допомогою лінгвістичних засобів (метафори, алегорії, прийменникові словосполучення, порівняльні та присвійні конструкції) та композиційних (актуалізація реального простору та часу в нереальних подіях) засобів.

На основі проведеного аналізу концептуальної основи обраних творів американського фольклору робимо висновок, що специфічною особливістю мовної картини світу перших поселенців Північної Америки була актуалізація таких концептів, як MIGHTINESS, FREEDOM, PATRIOTISM, PRIVACY.

Зміст концептів, які створюються під час сприйняття людиною світу і передаються письмово, залежить від фрагменту реального світу, що впливає на колективну свідомість етносу. У фольклорних творах Північної Америки превалює уподібнення ворога природним стихіям або тваринам, з якими герой Американських легенд та балад постійно вступає у боротьбу. Специфічним для фольклору Америки є такі метафоричні образи ворога, як змія, кугуар, землетрус, циклон, торнадо тощо.

Під час аналізу лінгвокогнітивних особливостей мовних засобів втілення базових концептів мовної картини світу у фольклорних текстах Північної Америки ураховувався той факт, що метафоричні номінативні одиниці: 1) мають номінативно-предикативну природу, яка перетворює їх на згорнутий національно-культурний текст; 2) є "культурно закоріненими", тобто, орієнтуються на адресата, який належить до тієї ж лінгвокультурної спільноти, що і мовна особистість-оповідач; 3) виражають набір концептуальних метафор (Дж.Лакофф), який є важливим національно-культурним засобом пізнання та категоризації світу.

Дане дослідження не вичерпується розглянутими аспектами, а потребує подальшого концептуального аналізу лінгвістичних засобів актуалізації мовної картини світу у фольклорних текстах Північної Америки.

Література

Ігнатенко П.Р. Аксіологія виховання: від термінології до постановки проблем // Педагогіка і психологія: Наук. журнал. – К., 1997. – № 1. – С. 118-123. *Приходько* А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332с. *Толстая* С.М. Этнолингвистика // Институт славяноведения. 50 лет. – М., 1996. – С. 235-248. *Once* there was a man … American folklore = Однажды один человек … : американский фольклор: (книга с параллельными текстами) / пер. с англ. А.Сергеева. – М.: Астрель: АСТ: Транзиткнига, 2005. – 382с.

ГЛУЩЕНКО Л.М., МОКРІВСЬКА М.Т.
(*Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка*)

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДРУЧНИКАХ «Ελληνικά τώρα 1+1» та «Ελληνικά τώρα 2+2»

Вихідним при визначенні сутності мовної освіти як цінності є теза про те, що вивчення будь-якої нерідної мови повинно супроводжуватися вивченням культури народу. При оволодінні мовою студент повинен засвоїти комплекс певних екстралінгвістичних, соціокультурних знань, навичок та умінь, які характеризують конкретного інофона як представника певного лінгвоетносоціума. Оволодіння саме цим комплексом має особливе значення для адекватного розуміння та породження іномовного мовлення [Гальскова, Гез, 2005, с. 20]. В останні роки саме цей аспект викладання та вивчення іноземних мов є предметом прискіпливої уваги лінгводидактів та методистів. Це означає, що однією з умов підготовки спеціалістів з викладання іноземної мови є не лише вивчення самої мови, але й знайомство

майбутніх спеціалістів з історією, географією, культурою та життєвими реаліями країни, мова якої вивчається. Часто така інформація вже є закладеною у самому підручнику, і **метою** нашого дослідження є виявити, як автори підручників грецької мови як іноземної намагаються передати соціокультурну інформацію за допомогою текстів та вправ. Хоча подібні розвідки вже здійснювалися [Χατζηδάκη, 1996], **об'єктом** дослідження стали підручники «Ελληνικά τώρα 1+1» та «Ελληνικά τώρα 2+2» [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, 2006], які не були матеріалом дослідження, але вже десять років є базовими для вивчення грецької мови на факультеті іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, а **предметом** - вся система країнознавчої інформації, представлена в даних підручниках. Відповідно до цього **завданням** роботи є визначити типологію кранознавчої інформації, форму та засоби її висвітлення.

Аналіз підручників дав змогу виявити таку країнознавчу інформацію: Греція як місце проживання та відпочинку, національна кухня, стосунки між статями, шлюб та сім'я.

1. Греція як місце проживання та відпочинку.

Навчальний матеріал даних підручників містить кілька десятків географічних назв – міст, міських районів, вулиць, площ, островів, територіально-адміністративних одиниць, археологічних та туристичних центрів, які згадуються в текстах, діалогах і вправах. Вже у вступній практичній частині «Ελληνικά τώρα 1+1» як варіанти відповіді на питання „Де живеш?" подаються назви афінських районів *Колонакі, Панкраті* та *Плака*. Вони періодично повторюються протягом усього підручника. У третьому уроці автори вводять також назви площ та вулиць міста - *Ерму, Стадіу, Дінократус, Синтагма* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 47, 56], а в підручнику «Ελληνικά τώρα 2+2» ціла сторінка присвячена рекламним оголошенням магазинів, де вказуються райони та вулиці грецької столиці [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2006, с. 49]. І, звичайно, у книжках не обминаються увагою такі всесвітньо відомі архітектурні пам'ятки, як *Акрополь* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 16, 23], який з його знаменитими спорудами є символом величі грецької культури, та *театр Герода Аттіка* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 159].

В другому уроці «Ελληνικά τώρα 1+1» вперше згадуються міста *Салоніки* та *Спарта* і подається, нехай схематична, карта самої Греції, де позначені основні населені пункти материкової Греції, найбільші острови та архіпелаги, з чого студент отримує вже початкові загальні знання про політичну географію країни. Згодом зустрічаємо назви інших міст Греції – *Яніна, Патра, Корінф*.

У підручниках знаходимо також численні посилання на інші географічні об'єкти, зокрема це острови – *Егіна, Ідра, Керкіра, Кріт*, назви яких неодноразово згадуються у різних діалогах, а іноді й у вправах, переважно як місцевості для проведення відпустки. При поданні відмінювання іменників жіночого роду на –ος, назви грецьких островів – *Міконос, Родос, Парос, Наксос, Лесбос, Хіос* – подаються як окрема категорія і зразу за цим іде вправа на вживання даних іменників [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 190].

Дещо детальніша інформація міститься при згадках про туристичні та археологічні місця як, наприклад, у вправі на вживання дієслів в аористі [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 87]. На питання *„Куди ти їздив?"* як варіанти відповіді подаються назви *Суньйо* та *Метеора*. У наступному пункті вже ставиться питання *„Що ти там бачив?"*, і як відповідь подається, відповідно, *храм Посейдона* та *монастирі*, тобто, в даному випадку йде конкретизація повідомлення, яка веде до подальшого розгортання культурологічної інформації та створення історико-археологічних асоціацій.

У діалозі першого уроку «Ελληνικά τώρα 2+2» йде мова також про *Македонію*, проте там не міститься якоїсь детальної інформації, названі лише найбільш відомі місця археологічних розкопок *Вергіна* та *Діон* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2006, с. 15].

Слід відмітити, що кожен урок обох томів супроводжують фотографії, на яких зображено пейзаж певної місцевості або картинка з побутового життя, що допомагає студентам скласти певне уявлення про Грецію туристичну та Грецію щоденну.

Проте слід зазначити, що у даних підручниках загальна картина Греції подається дещо схематично та в ідеалізованому вигляді. Ми зустрічаємо цілий час назви одних і тих самих районів Афін – *Плака, Колонакі, Панкраті, Кіфісія*, і абсолютно не згадуються інші (як , наприклад *Зографу, Каллітея* і т.д.). А коли мова йде про певні регіони, зовсім не йдеться про особливості проживання у них.

Вище розглянутий матеріал свідчить про те, що більшість географічних назв, наведених в аналізованих підручниках стосуються Афін та їх околиць. Це пояснюється тим, що дані підручники були видані в Афінах, і вже з перших сторінок знайомлять іноземних студентів з центральними районами міста *Колонакі, Плака, Панкраті*, назви яких регулярно зустрічаються в текстах, а найчастіше згадувані острови *Ідра* та *Егіна* є одними з найулюбленіших місць відпочинку афінян та іноземних туристів у вихідні. Що стосується частих згадок про *Крит* та *Керкіру*, то це, очевидно, зумовлене тим, що перший є найбільшим та найбільш відомим островом Греції, а другий – найвідомішим та наймальовничішим островом Іонійського моря. У підручниках часто згадуються також Салоніки, що не дивно, адже це друге за кількістю та значенням місто Греції, а також культурний та політичний центр на півночі країни.

2. Національна кухня.

Однією зі складових культури будь-якої країни є її кухня. В аналізованих підручниках ми часто зустрічаємо назви традиційних грецьких страв. Вже у третьому уроці першого тому у діалозі «У кав'ярні» [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 50] згадується сирний пиріг – *τυρόπιτα*, який дуже популярною їжею в Греції. Уявлення студентів про грецьку кухню автори розширюють вже через два уроки, де у діалозі «Ходімо в таверну» згадують про мусаку – чи не найпопулярнішу грецьку страву, та сир фету [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 73], а у вправі, що слідує за діалогом, перераховуються вже цілий список інших грецьких страв: *котлети, пастіціо, сільський (грецький) салат, баранина фрикасе, тушена яловичина* та *ковбаски*.

Даний перелік продовжується у тематичному діалозі «У таверні пана Ніколаса». Це - *дзадзікі, восьминіг, салат з баклажанів, паста з креветок, саганакі* і т.д. [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 232-233]. До того ж у 13-му уроці першого тому подаються рецепти двох найпопулярніших та найвідоміших поза межами Греції салатів – *дзадзікі* та *грецького*.

Про смаки греків, які полюбляють морепродукти, дізнаємося з тексту «Όταν ο καιρός είναι καλός» [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 83, 56], де як їхні найулюбленіші страви згадуються *свіжа риба*, *кальмари* та *восьминоги*. Оскільки рибний промисел є одним з найголовніших у країні, то цілком виправданою є зневага до мороженої риби, яку висловлює один з героїв діалогу на с. 138 другого тому [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2006].

При поданні особливостей відмінювання іменників чоловічого роду на –ας доцільним є наведення як приклад традиційних *ο λουκουμάς (пончик), ο μπακλαβάς (пахлава), ο μουσακάς (мусака)* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 184] Також назви грецьких страв чи продуктів, що найчастіше вживаються у їжу, часто зустрічаються у вправах, а саме – *μουσακάς* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 157, 184; 2006, с. 65, 165], *κοτόπουλο* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 30, 104, 135; 2006, с. 58], *μπακλαβάς* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 184, 201], *χαλβάς* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с.

184; 2006, с. 77, 147], *τυρόπιτα* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, 50, 51, 52, 54, 60, 157], *σουβλάκι* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 28, 50] і т.д.

Що стосується напоїв, то на сторінках підручників, як правило, зустрічаємо *пиво, вино, узо* та *рецину*. Останні два заслуговують на особливу увагу, оскільки є виключно грецькими напоями. Якщо вино *ρετσίνα* ми зустрічаємо лише два рази – раз у діалозі [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, 232] та раз у вправі [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 39], то назва грецької анісової горілки *ούζο* вживається досить часто як у текстах [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 121; 2006, с. 65, 175], так і у вправах [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 35, 83, 157]. Щодо безалкогольних напоїв, то зі змісту речень, можна зробити висновок, що греки надають перевагу каві, а не чаю, оскільки цей напій регулярно згадується на сторінках підручників, тоді як іменник *το τσάι* вжито лише раз і то як приклад у фонетичній вправі [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 17].

З усього вище сказаного можна зробити висновок, що з кількості назв грецьких страв та напоїв, які зустрічаються у підручниках, студенти можуть собі скласти уявлення про грецьку кухню, проте неповне, крім того практично усі назви потребують коментарів викладача.

3. Стосунки між двома статями, шлюб та сім'я.

Щодо стосунків між статями та уявлення про грецьку сім'ю, так як це подається у підручниках, то можна зауважити також певні речі. Тема кохання та залицяння практично не висвітлюється. Хіба що в одному з діалогів маємо зауваження, що герой щодня чекає у кав'ярні на свою подругу [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 59]. Також практично не знаходимо проявів ніжності між подружніми парами, крім вислову *αγάπη μου (кохання моє)*, який зустрічається лише один раз у жартівливому діалозі *«Λυπάμαι»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 168].

Інформацію про склад грецької сім'ї автори підручників уперше подають у тексті *«Η φωτογραφία»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с.40], де описується родина з трьома дітьми. Якщо ж проаналізувати всі тексти та діалоги підручників, де зачіпаються сімейні стосунки та ситуації, то бачимо, що у грецьких сім'ях, як правило, є по двоє-троє дітей [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 40, 196, 211; 2+2, 15], раз зустрічається сім'я тільки з однією дитиною [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 189]. Проте грецьку традицію мати багато дітей, особливо у мешканців сіл, провінційних містечок та островів, прослідковуємо у тексті *«Вітання матері»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 195], де героїня, описуючи своє перебування у родичів на острові Керкіра, розповідає, що її прийшли провідати її дядьки, тітки та 17 двоюрідних братів та сестер. А згодом, в іншому тексті, її брат додає, що влітку у нього *«на голові була вся сім'я: бабусі, дідусі, сто тіток, дядько священик…»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2006, с. 15] Усе це свідчить про тісні стосунки в родині. Підтвердження цього ми знаходимо у діалозі *«Скільки людей ви запросили на весілля?»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2006, с. 119]. На слова молодят, які не хочуть влаштовувати велике весілля, мати молодої заперечує, оскільки вони мають багато родичів, а дядьки нареченого прилетять аж з Австралії.

Однак у підручнику практично немає прикладів, щоби три покоління жили в одному домі чи квартирі. Бабусі й дідусі живуть, як правило, окремо, свідчення чого зустрічаємо у тексті *«Ви працюєте?»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 196] та діалозі *«Хочете ще одну шоколадку?»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 142].

У першому йдеться про те, що батьки дружини живуть з її братом, батьки чоловіка живуть в селі і приїжджають лише раз на рік до міста, щоби пройти медичне обстеження. А в другому вказується, що мама пішла провідати бабусю й залишила дитину з чоловіком. Єдиний приклад виховання онука бабусею простежується в діалозі *«Моя улюблена бабуся»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 199].

Зі змісту вже згаданих текстів та діалогів можна зробити висновок, що у сучасній грецькій сім'ї, як правило працюють і чоловік, і дружина. В одному з текстів зазначається, що жінка працює тому, *«що їй подобається, але й тому, що життя є дуже дороге сьогодні»* [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 196]. У діалозі *«Що сталося?»* дружина наголошує чоловікові, що вона не може увесь день займатися ремонтом кухонної плити, оскільки після обіду іде на роботу [Δημητρά, Παπαχειμώνα, 2002, с. 189].

На противагу до більшості підручників, де цілі тексти присвячуються детальному описові та розкриттю певних тем, в «Ελληνικά τώρα 1+1» та «Ελληνικά τώρα 2+2» така інформація наводиться побіжно, співвідноситься з тематичними та комунікативними завданнями, які вирішуються в різних ситуаціях спілкування як один із її компонентів. Відтак тексти, які розкривали б позатекстову соціокультурну реальність не притаманні аналізованим підручникам. Це пояснюється тим, що подання країнознавчої інформації на є для авторів самоціллю, але покликане за рахунок яскраво виражених краєзнавчих аспектів розвинути у студентів їх допитливість та інтерес до країни, мова якої вивчається.

Література

Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 336 с. *Δημητρά Δ., Παπαχειμώνα Μ.* Ελληνικά τώρα 1+1. – Αθήνα: Νόστος, 2002. – 324 σ. *Δημητρά Δ., Παπαχειμώνα Μ.* Ελληνικά τώρα 2+2. – Αθήνα: Νόστος, 2006. – 338 σ. *Χατζηδάκη Α.* Η Ελλάδα και οι Έλληνες μέσα από τα εγχειρίδια διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. //Μέθοδοι διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Πρακτικά ημερίδας 9 Δεκεμβρίου 1995. – Θεσσαλονίκη, 1996. – σ. 93 – 110.

ГОРДИЕНКО Е.В.
(*Запорожский гос. мед. ун-т*)

ЯЗЫКИ КОРЕННОГО НАСЕЛЕНИЯ КАНАДЫ В ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ: ВОПРОСЫ ИСТОРИИ И ТИПОЛОГИИ

Языки коренного населения территорий, на которых, начиная с 16-го века, распространяется английский язык, привлекают пристальное внимание исследователей в различных аспектах [Акимов 2002; Вахтин 1997; Сепир 1993; Campbell 1997; Liedtke 1996; Mithun 2000]. При этом, наименее изученным является лексикографический аспект, несмотря на появление в последние годы ряда специальных исследований [Гордиенко 2008; Скибина 2008; Benson 2001; Chambers 2001; Görlach 1991; Gregg 1993].

Заполняя эту лакуну, данная работа ставит своей целью изучение особенностей лексикографического описания языков коренного населения Канады в этно-лингвистическом контексте. Задачи исследования охватывают изучение лингвистических и внелингвистических параметров аборигенного компонента языковой ситуации Канады; установление этапов развития данного направления канадской лексикографии; составление типологической классификации словарей языков коренного населения Канады; описание макро- и микроструктуры данных словарей. Соответственно, объектом исследования является лексикография Канады, а предметом – словари языков коренного населения, изданные в Канаде.

Исследование проводилось в несколько этапов. На начальном этапе впервые в лингвистической практике был установлен корпус словарей аборигенных языков